

MONETARNO KREDITNA POLITIKA

Jedan od zadataka Hrvatske narodne banke jest utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike u Republici Hrvatskoj. Radi ostvarivanja utvrđene monetarne i devizne politike HNB može odrediti mjere i instrumente koji su mu potrebni za reguliranje kreditne aktivnosti i likvidnosti banaka i za reguliranje količine novca u optjecaju te donositi mjere u svezi s kamatnim stopama i tečajem domaće valute. HNB je ovlašten donositi podzakonske propise i druge akte kojima se regulira devizno poslovanje pravnih i fizičkih osoba, te obavlja kontrolu deviznog poslovanja u Republici Hrvatskoj u skladu sa zakonom. Hrvatska narodna banka ovlaštena je utvrđivati metodu za određivanje vrijednosti kune prema drugim valutama.

Radi provođenja utvrđene monetarne i devizne politike Hrvatska narodna banka može u svoje ime izdavati vlastite vrijednosne papire koji glase na domaću ili stranu valutu te na financijskim tržištima ugovarati kupnje, prodaje i zamjene vrijednosnih papira i drugih lakoutrživih financijskih instrumenata kao i prava i obveze u vezi s njima.

Hrvatska narodna banka može odobravati kredite solventnim bankama sa sjedištem u Republici Hrvatskoj na razdoblje ne dulje od šest mjeseci. Za osiguranje povrata tih kredita mogu se upotrijebiti: financijski instrumenti određeni Zakonom o HNB-u; zadužnice koje je izdala Hrvatska narodna banka ili Republika Hrvatska, koje su plative u Republici Hrvatskoj i koje čine dio javne emisije te zadužnice određene Zakonom o HNB-u.

Hrvatska narodna banka utvrđuje posebnom odlukom kamatne stope na kreditne i diskontne poslove Hrvatske narodne banke. Također, Hrvatska narodna banka posebnom odlukom propisuje obvezu banaka da izdvoje i održavaju obveznu pričuvu na računu za namiru i u blagajni ili na izdvojenom računu u Hrvatskoj narodnoj banci. Obvezna pričuva određuje se u postotku propisanom s obzirom na vrstu, ročnost, veličinu i povećanje depozita i drugih obveza banke. Odlukom o obveznoj pričuvi propisuje se i osnovica te način obračuna obvezne pričuve. Na izdvojena sredstva obvezne pričuve Hrvatska narodna banka može plaćati banci naknadu, a odluku o visini te naknade donosi Hrvatska narodna banka.

Osnovna funkcija centralne banke je emisija novca, kontrola ponude novca i kreditnih uvjeta, odnosno kreditne politike. Ona se bavi osiguranjem unutrašnje i vanjske likvidnosti zemlje. Centralna banka je državna institucija s posebnim ovlaštenjima.

Otkupom državnih vrijednosnih papira financira državu. S državnim vrijednosnim papirima operira na otvorenim financijskim tržištima, prodaje ih i otkupljuje kao i poduzeća.

Bitni instrumenti centralne banke kojima se kontrolira ponuda novca:

1. obvezne rezerve
2. operacije na otvorenom financijskom tržištu s državnim vrijednosnim papirima
3. diskontna (ili eskontna) stopa

Diskontna stopa je kamatna stopa po kojoj centralna banka odobrava kredite (zajmove) poslovnim bankama. U slučaju prevelike diskontne stope, poslovne banke neće uzimati zajmove od centralne banke i neće povećavati svoje depozite. Ako su depoziti mali, banke će kreirati manje novca u monetarnom sustavu i time se smanjuje ponuda novca. Ako su diskontne stope niske, poslovne banke će se zaduživati kod centralne i depoziti će se povećati. Time se povećava masa novca u opticaju, odnosno raste ponuda novca.

Kada stopa raste, monetarna politika je restriktivna – preko smanjenja depozita smanjuje se stopa rasta mase novca u opticaju.

Kada stopa pada, monetarna politika je ekspanzivna – rast depozita dovodi do ubrzanja stope rasta novčane mase u opticaju.

Kada se ne mijenja, politika je neutralna – nema promjena u stopi.

Kao što poslovne banke imaju svoje rezerve, tako i centralna banka ima svoje monetarne rezerve. One se sastoje od monetarnog zlata, deviznih rezervi, kratkoročnih potraživanja prema inozemstvu i vrijednosnih papira. Na temelju rezervi banka vrši emisiju (izdavanje) novca.

Monetarnom politikom banka ostvaruje osnovne funkcije kontrole:

1. ponuda novca
2. kamatne stope
3. uvijeti kreditiranja

Monetarna politika se provodi radi postizanja krajnjih ciljeva centralne banke:

1. realni rast društvenog proizvoda
2. stabiliziranje kretanja cijena (niska stopa inflacije)
3. niska stopa nezaposlenosti